

Дата: 19.01.2023

Урок № 12

Тема: Волт Вітмен (1819 – 1892). «Листя трави». Місце В. Вітмена в літературному процесі США.

Мета: ознайомити учнів з життєвим і творчим шляхом поета, з історією написання збірки «Листя трави», розкрити її провідні теми і мотиви; розвивати уміння учнів складати конспект лекції; виховувати естетичний смак, інтерес до поезії

*Я – поет Тіла і я – поет Душі,
Зі мною всі насолоди раю
та всі болі пекла зі мною...
Уолт Уїтмен*

Матеріали до уроку:

1. Життєвий і творчий шлях У.Уїтмена

Уолт Уїтмен народився **31 травня 1819 року** в селищі Вест Хілз біля Ганінгтона на острові Лонг – Айленд у бідній фермерській родині. У сім'ї було 9 дітей, серед яких Уолт був старшим.

1825 – 30 рр. – відвідує бруклінську школу, багато читає у вільний час (Новий Заповіт, твори Шекспіра, Мільтона тощо). Але через матеріальні нестатки навчання тривало недовго. Уїтмену довелось змінити чимало професій: був шкільним учителем, розсильним, учнем друкаря, журналістом, редактором. Він мав радикальні політичні погляди, виступав проти рабства. Різкі політичні висловлювання були причиною його звільнення з посади редактора «Дейлі Ігл», і він був змушений жити випадковими заробітками. У цей час Уїтмен вивчає філософію, естетику, театр, живопис, астрономію, навіть єгипетську старовину, бере активну участь у політичному житті країни.

У **1848 році** він пішки подорожує по США (відвідав 17 штатів). Саме відтоді починає писати верлібром. У літературне життя Америки Уїтмен приходив доволі пізно. **1850 року** було надруковано декілька його віршів, зокрема «Європа», в якому поет висловлює своє ставлення до подій 1848 року, підтримує демократію, оспівує свободу.

У **1855 році** вийшло перше видання збірки «Листя трави», яка містила лише 12 поезій і залишилась непоміченою критиками і читачами. Уся подальша творчість поета була пов'язана із переробкою і доповненням цієї збірки.

Під час Громадянської війни **1861 – 65 рр.** У.Уїтмен працює у державній військовій скарбниці, а у вільний час допомагає санітарам доглядати поранених і хворих. Цей досвід позначився на змісті циклу «**Бий, барабане!**». Ще один цикл він присвятив пам'яті президента Лінкольна, якого вважав символом американської демократії. Після **п'ятого** видання збірки «Листя трави»(1871 р.) до Уїтмена прийшло широке визнання американських та англійських критиків.

Погляди і світовідчуття поета зазнавали змін під впливом перебігу подій у повоєнній Америці. Гонитва суспільства за матеріальними благами, політичні злочини й шахрайство – це все вражало митця і не відповідало ідеальним уявленням про роль США як авангарду прогресу, свободи і демократії. Чимало проблем додало Уїтмену й те, що **1873 року** його розбив параліч, від якого він не одужав. Значно погіршилось і матеріальне становище поета. Розчарування і випробування долі певною мірою робили уїтменовський оптимізм стриманішим. Він віддає перевагу філософським віршам – роздумам і коротким замальовкам, а не великим поемам, складнішими стають ритм і звукопис його поезій. Але це не означає, що поет відмовився від переконань своїх молодих років. Віра в людину і життєлюбство властиві Уїтмену завжди.

26 березня 1892 року поета не стало.

2. Особливості світогляду поета

Уїтмена – поета важко зрозуміти, не усвідомивши, яким оригінальним філософом він був. Уолт Уїтмен – гуманіст з великої літери, гуманістичне ставлення до навколишнього, можливо, почало формуватися в його душі ще з дитячих років під впливом Біблії. Цю книгу читали в батьківській оселі щодня, знали напам'ять.

Великий вплив на формування світогляду Уїтмена мала філософія трансценденталізму.

Трансценденталізм – самобутня релігійно – філософська й етична система, яка розвивала національну філософську традицію в США і в основу якої було покладено вчення І.Канта про апріорне знання, яке нібито одвічно притаманне свідомості і є умовою й основою для всякого досвіду.

1836 рік – Бостон, «Трансцендентальний клуб».

Трансценденталісти не сприймали капіталістичного накопичення, протиставляли йому вищі духовні цінності. Вони поставили в центрі Всесвіту людську особистість, наділену божественною душею, яка не визнає ніякої влади, окрім закону «я».

Також у роки формування Уїтмена як поета велику роль у суспільному житті Америки відіграв **аболіціонізм** – рух за скасування рабства негрів.

Поет любив Америку, прославляв її демократію, але це не заважало йому критично ставитись до багатьох явищ американського життя. «Ніколи ще, мабуть, не було такої пустки у серці, як сьогодні у нас, у Сполучених Штатах, - писав він. – Здається, залишила нас істинна віра. Ніхто щиро не вірить ні в основні засади держави..., ні в людяність... У бізнесі є лише одна мета: будь – якими засобами домогтися зиску. У казці один дракон поглинув усіх інших драконів; зажерливість – ось наш дракон, що поглинув усіх інших.»

1. Збірка «Листя трави»

«Листя трави» («Leaves of Grass») – книга, яку автор писав протягом майже 40 років. Перше видання її він набрав власними руками. Воно було

здійснене на кошти автора, без зазначення його імені. Збірка містила 12 віршів і поем без назви. На обкладинці домінував зелений колір. Назва книги могла перекладатися по – різному: «листя», «стебла», «паростки» трави і навіть «аркуші». Третє видання вже нараховувало майже 100 віршів (1860 р.). Останнє прижиттєве видання (1891 р.) містить 400 поезій різного обсягу.

Збірка віршів і поем Уїтмена сприймається як єдиний цілісний твір, що має оригінальну побудову і складається з окремих циклів. **Тема** – сам Уолт Уїтмен. **Сюжет** – людина і Всесвіт. **Ідея** – вічне і неухильне торжество людини. Отже, Уїтмен писав про душу й тіло, життя і смерть, про природу, людину і космос, про чоловіка і жінку, Америку й американців, про поетів і поезію, війну і мир тощо

«Пісня про себе» - своєрідний поетичний маніфест, їй належить ключове місце у книзі (Уїтмен почав писати цей твір у 1855 році). Вона не має сюжету, але має ліричний центр: рух думок, почуттів об'єднує **образ ліричного героя**. Суб'єкт оповіді – «Я» - близький постаті творця книги, але не тотожний їй. Поетичне «Я» Уїтмена постійно перевтілюється в інших людей і навіть у явища природи і має узагальнювальний філософський характер. Це «Я» усіх людей разом і кожного окремо. «Уолт Уїтмен» - типізований образ, який вбирає в себе характерні риси американців.

2. Новаторство Уїтмена

Мова віршів збірки «Листя трави» шокувала сучасників поета, який сміливо поставив поряд слова різних стилів, змішуючи лексику іншомовну, наукову, книжну і розмовну. Уїтмен по праву вважається піонером у галузі теорії сленгу і одним із засновників американської мови. Його «мовний експеримент» полягав у демократизації художньої мови. Особливу увагу він приділяє професіоналізмом, неологізмам, словам фольклорного походження.

Ритмомелодика книги також характеризується рисами новаторства. Уїтмен відмовляється від традиційних розмірів, рим, звертається до астрофічного вірша, надає перевагу **верлібру**. «Рими – це кайдани», - вважав поет. Важливою особливістю поетичного синтаксису Уїтмена є велика кількість анафор, синонімічних паралелізмів (коли кожен другий рядок є дещо зміненим повтором першого).

Стиль поета неможливо уявити без великих переліків, які утворюють своєрідні «каталоги».

«Каталог» - довгий список предметів, явищ, осіб тощо, призначення якого – відтворити панораму життя. Наприклад:

Усміхнися і ти, млосна, із диханням свіжим, о земле!

Земле сонних і вологих дерев!

Земле погаслого заходу, земле гір, на вершинах яких спочиває мла!

Земле склистих потоків місяця вповні, позначених злегка блакиттю!

Земле світла і тіні...

Велику роль у ритмомелодиці відіграють паузи, а також головні склади, навколо яких групуються ритмічні одиниці. Уїтмен шукає ритми, які б передавали складну музику життя. Не випадково він зізнався: «Якби не опера, я б ніколи не написав «Листя трави».»

3. Переклади українською мовою

Існує проблема перекладу Уїтмена іншими мовами, оскільки важко передати ритмічну окресленість його поезії. Трудність полягає ще і в тому, що українські слова довші за англійські, тому дослідники часто вважають переклади з Уїтмена новотворами.

Тим не менше, існує багато перекладів його творів, оскільки українські митці любили звертатися до творчості американського поета. Він був близький М.Семенкові, Л.Курбасові, П.Тичині, І.Кулику.

1969 року українською мовою вийшла книга «Листя трави» - результат співпраці В.Мисика, І.Кулика, В.Коротича, М.Тупайла та інших.

Домашнє завдання

Розповідати про Вітмена за конспектом, вивчити поезію напам'ять за вибором учня.

**Фото виконаних завдань надсилати мені на електронну пошту
y.levchuk2976@gmail.com**

У темі листа вкажіть ваше прізвище, номер групи та № уроку